

בס"ד, ט' טבת התשפ"ו

זבחים ק"ו – מתי מסתיימת שריפת הפרים וחייב שוחט ומעלה בחוץ

שאלות:

1. דוד זרק עצים למדורה של פרים הנשרפים בשפך הדשן, כשהפר כבר דלק, הוא נטמא?

מתי מסתיימת שריפת הפרים

הגמרא דנה בברייתא שמבארת מי נכלל ב"שורף" המטמא בגדים (בפרים ושעירים הנשרפים) ומתי פוסקת הטומאה. הגמרא מביאה מחלוקת בברייתא בין **תנא קמא** לבין **רבי שמעון**, כששתי הדעות מתאימות לדעת **רבי שמעון** במשנה שהמוציאים את הפר מהעזרה לא מטמאים בגדים מיידית, אלא רק בשעת השריפה, אבל הם נחלקו עד איזה שלב בשריפה עדיין מי שמתעסק ומסייע להשריפה מטמא בגדים.

○ הברייתא אומרת: שהשורף מטמא בגדים, אבל לא המצית את האור, לא המסדר את מערכת העצים. השורף הוא מי שמסייע בשעת שריפה.

○ מחלוקת על סוף הטומאה:

▪ **תנא קמא** אומר: הפסוק "וְהִשְׂרִיף אֹתָם" מלמד: אותם (כל עוד הם לא נעשו אפר) מטמאין בגדים, ומשנעשין אפר – הם לא מטמאין בגדים.

▪ **רבי שמעון** אומר: אותם מטמאין בגדים, אבל אם ניתך הבשר – הם לא מטמאין בגדים.

○ **רבא** אומר: שההבדל ביניהם הוא במקרה של בשר שנעשה חרוך (שהוא ניתך, אבל הוא לא נעשה אפר). **לתנא קמא** עדיין מטמאים, ול**רבי שמעון** הם כבר לא מטמאין.

2. נחמיה שחט בשוגג עולה מחוץ למקדש והעלה אותה שם. האם הוא חייב חטאת?

איסור שחיטת והעלאת קדשים בחוץ

המשנה פותחת פרק חדש שדן בעבירות של שחיטת והעלאת קדשים (הקטרה) מחוץ למקדש (שחוטי חוץ) ואיסור אכילת קדשים בטומאה.

○ שחיטה והעלאה בחוץ (משנה): השוחט וגם המעלה (מקטיר) מחוץ לעזרה, בשוגג בהעלם אחד (כשלא נודע לו שחטא בשחיטה לפני שהעלה) – **תנא קמא** אומר: חייב על השחיטה וחייב על העלאה (חטאת על כל אחת), בגלל שאלו שני איסורים נפרדים.

○ **רבי יוסי הגלילי** חולק ואומר: שרק אם שחט בפנים והעלה בחוץ חייב, אבל אם שחט בחוץ והעלה בחוץ – הוא פטור על ההעלאה, כי הוא לא העלה אלא דבר פסול (שנפסל בשעת שחיטתו), ואין חיוב אלא על דבר שראוי להתקבל בפנים (זה נלמד מהפסוק "וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאנוּ" - כלומר דבר שראוי להביאו לאוהל מועד).

▪ **חכמים** עונים לו: הוא חייב על ההעלאה, כי אפילו מי ששחט בפנים והוציא אחרי זה החוצה (ואז זה נפסל) ואז הוא העלה בחוץ (העלה דבר פסול) – אף על פי כן הוא חייב. ומה ההבדל בין זה למי ששחט בחוץ?

○ המשנה מביאה גם מחלוקת מאוד דומה בין חכמים לרבי יוסי הגלילי לגבי אדם טמא שאכל קדש.

▪ רבי יוסי הגלילי אומר: טמא שאכל קדש טהור – חייב. אבל טמא שאכל קדש טמא – הוא פטור, כי הוא לא אכל אלא דבר טמא.

▪ חכמים אומרים לו: הוא חייב, כי אפילו טמא שאכל קדש טהור – ברגע שנגע בו טמא אותו, ואף על פי כן הוא חייב (ומה לי נטמא על ידו, מה לי נטמא על ידי אחרים).

○ אכילת קדשים טמאים: טהור שאכל קדש טמא – הוא פטור (מכרת), כי הוא לא חייב כרת אלא על טומאת הגוף (מי שטומאה פורחת ממנו, כמו שכתוב בפסוק: "וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָהּ").

3. זבולון הקדיש קרבן שלמים ואז נבנה המקדש, והוא שחט אותו אצלו בבית, הוא חייב כרת?

מקור האזהרה לאיסור שחיטת והעלאת קדשים בחוץ

הגמרא מבררת מאיפה נלמדו האזהרות (מצוות לא תעשה, שמחייבות חטאת בשוגג) ומאיפה נלמד עונש הכרת לשחיטת והעלאת קדשים (הקטרה) מחוץ למקדש (שחוטי חוץ).

○ על העלאה בחוץ יש עונש ואזהרה בפסוקים מפורשים בפרשת אחרי מות.

○ לעומת זאת על שחיטה בחוץ יש בפרשיה הסמוכה עונש (כרת) מפורש, אבל אין אזהרה מפורשת.

▪ הגמרא מציעה ללמוד מהפסוק: "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לְשָׁעִירִים" (הפסוק הזה מופיע בין פרשיית שחוטי חוץ לפרשיית העלאה בחוץ בפרשת אחרי מות). אבל הגמרא מקשה שהפסוק הזה נצרך ללימוד של רבי אלעזר על זבח למרקוליס שחייבים בזביחה אליו אפילו שזו לא העבודה הרגילה שלו. רבה מתרץ: שקוראים בפסוק "וְלֹא יִזְבְּחוּ" וקוראים בו "וְלֹא עוֹד" – וככה יש שני לימודים.

▪ הגמרא מוסיפה להקשות שעדיין הפסוק "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד" נצרך לאזהרה לאיסור שחיטת זבחים שהוקדשו בשעת היתר הבמות ונזבחו בשעת איסור הבמות אחרי שנבנה המקדש (אבל אין עליהם חיוב כרת, כי יש מיעוט מהמילה "זאת").

○ לכן רבי אבין מציע ללמוד את האזהרה לשחיטת חוץ בקל וחומר (מה במקום שלא ענש כרת כמו בקדשים שהוקדשו בשעת היתר הבמות – הזהיר, מקום שענש כרת – אינו דין שהזהיר?).

▪ רבינא מקשה על ה"קל וחומר" הזה: אם ככה, למה לא נלמד באותו אופן את איסור חלב בקל וחומר מנבילה?

▪ רבא דוחה את הקושיא ואת הקל וחומר מחלב: אי אפשר ללמוד את איסור חלב מנבילה (כי נבלה יותר חמורה מחלב כי היא מטמאת במגע), וגם לא ניתן ללמוד את איסור החלב משרצים טמאים (כי הם מטמאין במשהו), ואי אפשר ללמוד משרצים טהורים ולא מתרומה ולא משביעית ולא מכלאי הכרם, שלכולם יש צד חמור כלפי חלב. וגם לא ניתן ללמוד מכולם, כי לחלב יש בנוסף צד קל כלפי כולם: שיש לו מקרה שהוא הותר מכללו שחלב חיה מותר.

- לכן בכל זאת **רבא** פורך את הקל וחומר של **רבי אבין**: אם ככה, פסח ומילה לא יהיו מצוות עשה, אלא מצוות לא תעשה (ויתחייבו עליהם בשוגג חטאת), כי אפשר ללמוד אזהרה שלהם ממותיר בקדשים שעליו אין עונש, אבל יש עליו אזהרה: "לא תותירו מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר". קל וחומר שעליהם יש אזהרה, כי יש עליהם עונש כרת.
 - **רב כהנא** פורך את הקושיה של **רבא**, כי פסח הוא יותר קל בכך שיש לו תקנה בפסח שני (וגם מילה אפשר לתקן ולמול בהמשך).
 - בסוף הגמרא מקשה ופרכת את הקל וחומר של רבי אבין: וכי מזהירין מן הדין (הרי לא לומדים איסור לא תעשה בקל וחומר)? אפילו למאן דאמר עונשין מן הדין – אין מזהירין מן הדין! כמו שהגמרא למדה במסכת מכות שאפילו שנאסרה עליו בדין ערווה אחות, או מצד אביו או מצד אמו. היה צריך לכתוב לימוד שגם אחות שהיא גם בת אביו וגם בת אמו אסורה, ולא ניתן היה ללמוד איסור עליה בקל וחומר.
- לכן בסוף **רבי יוחנן** אומר: שאזהרת שחיטת חוץ לא נלמדת בקל וחומר אלא מגזירה שווה של "**הַבָּאָה הַבָּאָה**" מהעלאה לשחיטה. **ורבא** בתחילת הדף הבא לומד גזירה שווה שונה (**שם** – **שם**) ללמוד את אותו הדין.